

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.92

DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.37-1>

МІЖНАРОДНИЙ ОБМІН ВИСОКИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ ЯК ЧИННИК ДРАЙВЕРУ ГЛОБАЛЬНОГО СПІЛОВЕРУ ЗНАНЬ

INTERNATIONAL EXCHANGE OF HIGH TECHNOLOGIES AS A DRIVER OF GLOBAL KNOWLEDGE SHARING

Поворозник М.Ю.

доктор філософії, докторант кафедри міжнародного обліку та аудиту,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

Povoroznyk Mykola

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Ключовою іманентною рисою світогосподарського розвитку є динамічна інтелектуалізація усіх сфер відтворення глобального суспільного продукту. Нарощування масштабів та висока структурна динаміка сучасного міждержавного обміну високими технологіями детермінують його ключові характеристики як універсальність, технологічна конвергентність, продуктово-видова диференціація, інституційно-регуляторна диверсифікованість. Низка нових індустріальних країн та держав з новостворюваними ринками вже реально претендують нині на перерозподіл high-tech сегменту світового ринку та вступають у запеклу конкурентну боротьбу з глобальними лідерами. Запорукою досягнутих ними успіхів стали масштабна державна підтримка фундаментальних і прикладних ДіР, ефективна технологічна кластеризація національних економік, їх глибока інтеграція у глобальний інноваційний простір.

Ключові слова: технології, інтелектуалізація, інновації, інноваційний простір, конкурентне лідерство, глобалізація.

The key immanent feature of global economic development in recent decades is the dynamic intellectualization of all spheres of reproduction of the global social product. Concentratedly accumulating within itself the results of scientific, technical, technological and innovative activities achieved by human civilization, it acquires its material expression in a significant increase in the contribution of intellectual factors to the structural dynamics of world economic development, the development of the information society and knowledge economy in global coordinates, and systematic involvement in the world's reproductive processes innovative technologies, comprehensive implementation of progressive methods of organization and management of production, increasing the scale of production of innovatively capable products, deep technological modernization of corporate strategies and business models. The steady increase in scale and high structural dynamics of modern interstate exchange of high technologies determine its key characteristics such as universality, technological convergence, product-species differentiation, institutional-regulatory diversification and organic connection with structural transformations of all sectors of the global production complex. Despite the unconditional competitive leadership of the developed countries of the world in the high-tech segment of the global market, in recent decades, a number of newly industrialized countries and states with newly created markets are actively emerging as leaders of global innovation progress. These countries have not only achieved a high level of development of the high-tech sphere and occupied a worthy place on the global innovation map, but are now really claiming the redistribution of the high-tech segment of the world market and entering into fierce competition with global leaders. The key to their success was large-scale state support for fundamental and applied research and development, effective technological clustering of national economies, their deep integration into the global innovation space, as well as the development of deep cooperative ties with leading Western corporations and the systematic modernization of national university education systems.

Keywords: technologies, intellectualization, innovations, innovation space, competitive leadership, globalization.

Постановка проблеми. Ключовою іманентною рисою світогосподарського розвитку останніх десятиліть є динамічна інтелектуалізація усіх сфер відтворення глобального суспільного продукту. Концентровано акумулюючи у собі досягнуті людською цивілізацією результати наукової, техніко-технологічної й інноваційної діяльності, вона набуває свого матеріального вираження у значному зростанні внеску інтелектуальних чинників у структурну динаміку світогосподарського розвитку, масштабному застосуванні наукових знань у суспільному виробництві й усіх сферах людської життєдіяльності, розбудові у глобальних координатах інформаційного суспільства й економіки знань, системному залученні у світові відтворювальні процеси інноваційних технологій, комплексному впровадженні прогресивних методів організації й управління виробництвом, нарощуванні масштабів випуску інноваційно місткої продукції, глибокій технологічній модернізації корпоративних стратегій і бізнес-моделей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці Впливу процесів глобалізації на сферу інтелектуалізації, а також дослідженням інноваційної діяльності на різних рівнях та у кількох концептуальних площинах, приділено увагу багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Серед яких можемо відзначити А. Сміт, Д. Рікардо, К. Каутський, С. Кузнець, А. Маршалл, Й. Шумпетер, І. Тарасов, К. Павлов, С. Іванов, В. Карасюк, Д. Лукьяненко, А. Поручник, Я. Столярчук та ін. Проте поза їх увагою залишилось розкриття міжнародного обміну високими технологіями.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення міжнародного досвіду досягнутих успіхів щодо глибокої інтеграції у глобальний інноваційний простір.

Виклад основного матеріалу. Це відкриває перед країнами і цілими регіонами якісно нові джерела не тільки стратегічного розвитку у глобальних координатах, але й неухильного нарощування лідерських конкурентних переваг на

різних сегментах світового ринку, важко відтворюваних їх конкурентами. Звернімось до цифр: ще на початку ХХІ ст., згідно оцінок експертів Групи Світового банку, 80,4% сукупних капітальних активів держав-лідерів та 78,2% глобального капіталу формував його неречовий компонент, а саме: людський, інтелектуальний та інституційний (табл. 1). Водночас майже п'ята частина (17,6%) глобального багатства припадає нині на вироблений капітал (тобто інвестовані кошти) і лише 4,2% – на природний капітал (землю, корисні копалини, паливно-енергетичні, лісові та водні ресурси та ін.), що власне й підтверджує значне зниження ролі останнього у нагромадженні багатства сучасних народів і націй.

Як результат – вартісний обсяг глобальних доходів від використання нематеріального капіталу у 19 секторах світової економіки збільшився упродовж 2000–2014 рр. на 75%, досягнувши на кінець періоду відмітки у майже 6 трлн дол. США [2, с. 11]. При цьому з урахуванням посилення дії глобального тренду інтелектуалізації світових відтворювальних процесів можна спрогнозувати на найближчу перспективу дедалі більшу концентрацію доходів від використання нематеріальних активів на стадіях досліджень і розробок, проектування і розроблення дизайну товарів, а також брендингу і після продажного обслуговування покупців.

Подібні розрахунки наводять й експерти Організації економічного співробітництва і розвитку, згідно яких частка неречового капіталу (оціненого і неоціненого) у сукупному розподілі глобального факторного доходу за 25 секторами світової економіки коливається нині в діапазоні від мінімальних 20-25% (продукти харчування, електричні машини, моторні засоби, хімічна продукція, резинові та пластмасові вироби та ін.) до максимальних 40% (телекомунікації).

Цілком природно, що настільки динамічні процеси інтелектуалізації глобального суспільного відтворення не могли не позначитись на структурній динаміці світової торговельної системи, яка демонструє на сьогодні надзвичайно

Таблиця 1

Структура глобального багатства у 2000 р., дол. США на одну особу та % до загального підсумку

Вид капіталу	Одиниця виміру	Країни з низьким доходом	Країни з середнім доходом	Країни ОЕСР з високим доходом	Світ в цілому
Природний капітал	дол. США	1925	3496	9531	4011
	%	25,6	12,7	2,2	4,2
Вироблений капітал	дол. США	1174	5347	76193	16850
	%	15,5	19,4	17,4	17,6
Неречовий капітал	дол. США	4434	18773	353339	74998
	%	58,9	67,9	80,4	78,2
Усього	дол. США	7533	27616	439063	95859
	%	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело: підраховано і побудовано автором за даними [1, с. 4]

глибоку інтеграцію в їх «архітектурне полотно» та історико-логічний поступ. Проведені західними ученими дослідження свідчать про те, що транскордонні товарні потоки навіть у форматі традиційної міжнародної торгівлі роблять значний внесок у приріст світового валового внутрішнього продукту на рівні від 15 до 25% його вартісного обсягу, або 250-450 млрд дол. США у рік в абсолютному вираженні. При цьому держави з високим рівнем інтеграції у світові торговельні операції за інших рівних умов щорічно демонструють зростання ВВП щонайменше на 40% вище, порівняно із закритими національними економіками, слабо інтегрованими у глобальну торговельну систему [3, с. 2].

Якщо ж говорити про високотехнологічний обмін, то його вплив на динаміку макроекономічного, регіонального і світогосподарського розвитку є значно вагомішим. Так, у багатьох випадках рентабельність реалізовуваних економічними суб'єктами різних держав зовнішньоторговельних операцій з купівлі іноземних винаходів, технологічного обладнання, програмного забезпечення чи інноваційних розробок у сфері обробки інформації є співвимірною (а почасти й значно більшою), порівняно з проведенням власних ДіР у тій чи іншій науково-технічній царині. В якості прикладу наведемо, зокрема, Китай, купівля яким іноземних інформаційно-комунікаційних технологій у період 1980–2007 рр. забезпечила 20%-не зростання його валового внутрішнього продукту та 38%-не зростання продуктивності суспільної праці. Своєю чергою, купівля країнами, що розвиваються, іноземних ІКТ ще на початку XXI ст. спричинила приріст їх ВВП на 25% [4, с. 243], що власне й підтверджує колосальні вигоди участі у міжнародному науково-технологічному обміні усіх без виключення держав з різним рівнем соціально-економічного розвитку.

Наголосимо, що у західному і вітчизняному теоретико-методологічному дискурсі глобальних економічних процесів в останні роки вже отримала свою усталену «наукову прописку» така змістовно містка категорія як «інтелектуалізація міжнародної торгівлі». Її запровадження у науковий обіг стало, на нашу думку, своєрідною теоретичною реакцією світової науки на ті фундаментальні трансформації, яких зазнала міжнародна торговельна діяльність за умов переходу глобальної економіки на постіндустріальну парадигму розвитку. Так, з урахуванням досягнутого на сьогодні рівня експортної квоти у глобальному валовому продукті обробної промисловості (біля 90%) і частки оброблених промислових виробів у світовому товарному експорті (близько 73%) є всі підстави стверджувати, що доволі значна частка залученої у міжнародні торговельні потоки вартості згенерована різного роду інтелектуальними ресурсами. І це не враховуючи застосування практично чистого інтелекту у таких секторах світового сервісного виробництва як торгівля

об'єктами інтелектуальної власності, послуги у сфері досліджень і розробок, інжинірингові і консалтингові послуги, послуги у сфері культури і креативних індустрій тощо [5, с. 8, 9], вартісні обсяги продукування яких демонструють випереджальні, порівняно з матеріальним виробництвом, темпи щорічного приросту.

Матеріальною основою системного і всеохоплюючого процесу інтелектуалізації міжнародної торгівлі є транскордонний рух високих технологій, участь у якому суттєво підвищує конкурентоспроможність компаній, фірм і різного роду бізнес-структур на глобальних ринках. Що ж стосується національних економік, то їх включення у міжнародний технологічний трансфер каналами міжнародної торгівлі високотехнологічними товарами є потужним механізмом не тільки нарощування масштабів надходження валютної виручки та наповнення доходної частини державних бюджетів держав, але й їх глибокої інтеграції у глобальний інноваційний простір та забезпечення національної техніко-технологічної безпеки.

Є всі підстави стверджувати, що міжнародний обмін високими технологіями став за умов динамічного розгортання з 1980-х років технологізаційних процесів потужним драйвером глобального спіловеру знань, не тільки спричиняючи глибокі кількісні і структурні трансформації світового господарства, але й справляючи потужний вплив на масштаби і векторну спрямованість чергового етапу науково-технічної революції. Її технології й інноваційні розробки реалізуються в організаційно-економічному й інституційному форматах Індустрії 4.4, а відтак – не тільки відкривають перед світовим співтовариством якісно нові джерела і ресурси вирішення глобальних проблем, але й детермінують на найближчі десятиліття головні параметри конкурентних позицій на глобальних ринках країн і цілих регіонів.

Принагідно нагадаємо, що транскордонний рух високих технологій набуває свого концентрованого вираження у міжнародній торгівлі продукцією наукомістких секторів глобальної економіки та формує матеріальне ядро світового ринку високотехнологічної продукції як сфери стійких, базованих на технологічній моделі міжнародного поділу праці, міждержавних товарно-грошових відносин з приводу її обміну з метою задоволення економічних потреб різнонаціональних суб'єктів світового господарства. Продукцентами такої продукції є група так званих high-tech секторів глобальної економіки, до яких належать інформаційно-комунікаційні технології, біотехнологічний й аерокосмічний сектори, автомобілебудування і машинобудування, фармацевтична промисловість й електроніка, електротехнічний і хімічний сектори, виробництво приладів тестування, вимірювання та контролю тощо.

Доцільно зауважити, що, незважаючи на кардинально відмінні сфери фінансово-господарських

операцій та результативність науково-технічної діяльності компаній зазначених секторів світового господарства, усіх їх об'єднує одна спільна риса, а саме: великомасштабні обсяги витрат в інноваційні розробки, частка яких у вартості кінцевих продуктів становить, згідно міжнародної торговельної класифікації SITS-2000, від 3,5 до 8% [6, с. 120]. Водночас об'єкти транскордонного руху високих технологій включають також продукти, вироблені секторами так званих ключових (проривних чи радикальних) технологій, котрі потребують інноваційних витрат на рівні понад 8,5% вартості кінцевої продукції. Це, зокрема, нанотехнології і виробництво нанопродуктів, радіоактивні матеріали й обладнання для автоматизованого оброблення інформації, виробництво напівпровідникових пристроїв і телекомунікаційного обладнання, аерокосмічна техніка і медичне обладнання та ін. [6, с. 120].

Подібними до міжнародної торговельної класифікації SITS-2000 є й чинні класифікаційні підходи ОЕСР, згідно яких високотехнологічний сектор охоплює сектори світової обробної промисловості із загальними витратами на ДіР на рівні від 10 до 30% згенерованої доданої вартості. Це – аерокосмічна промисловість; фармацевтичний сектор; виробництво комп'ютерів, обчислювальної техніки й офісного обладнання; виробництво напівпровідників, обладнання засобів зв'язку, радіо- і телевізійної апаратури; виробництво вимірювальних медичних, навігаційних, оптичних і випробувальних приладів [7, с. 1]. Ще один рівень інноватизації глобальної обробної промисловості репрезентують її сектори, котрі, згідно підходів ОЕСР, мають витрати на дослідження і розробки на рівні від 5 до 10% виробленої доданої вартості. Це сектори так званих середньо-високих технологій (англ. – medium-high-technology industries), котрі включають виробництво електричних машин і апаратів; автомобільну і хімічну промисловість (за виключенням фармацевтичного сектору); виробництво залізничної й інших видів транспортної техніки; машинобудування й обладнання [8, с. 104].

Саме виокремлені сектори глобальної обробної промисловості визначають нині технологічний рівень світогосподарських продуктивних сил, основні тенденції їх розвитку та структурну динаміку інноваційної складової макроекономічного зростання держав. Відтак – великомасштабна і диверсифікована діяльність економічних суб'єктів високотехнологічних секторів економіки отримала потужного імпульсу розвитку саме за умов динамічного розгортання технологізаційних процесів, що супроводжуються усуненням транскордонних бар'єрів у загальнопланетарному спіловері знань. Досягнуті ж нею обсяги, організаційно-економічні й інституційні формати суттєво перевищують відповідні індикатори традиційних секторів світового господарства на кшталт харчової, паперової,

метало- і деревообробної промисловості, виробництва меблів і видавничої справи тощо.

Сучасні транскордонні потоки високих технологій у таких секторах глобальної економіки як мікроелектроніка, інформатика, фармацевтика, літакобудування, атомна і ракетно-космічна промисловість, автомобілебудування, гenna інженерія, виробництво напівпровідників тощо зростають набагато швидшими темпами, аніж транскордонні потоки працевіткої продукції, досягаючи нині понад половини світового вартісного обсягу останніх. Окрім того, реальністю сьогодення є й суттєві зміни самої структури експортно-імпортних операцій з купівлі-продажу високих технологій у бік значного збільшення контрактів, котрі включають умови обов'язкового продажу матеріальних активів в доповнення до поставок нематеріальних активів як основної їх частини. Інакше кажучи, реальна міжнародна бізнес-практика демонструє по суті динамічний перехід від пануючої раніше формули «обладнання + послуги + технологічні знання» до зворотної формули «знання + послуги + обладнання», за якої технологічне обладнання і матеріали усе частіше супроводжують транскордонні постачання знань і знаннєво-містких послуг.

На цій основі робимо такий висновок: якщо у дотехноглобалізаційний етап світогосподарського розвитку його динаміка визначальною мірою обумовлювалась доступом багатонаціональних підприємств до джерел дешевої сировини і робочої сили, то на сьогодні – доступом до знань, технологій й інформації. Саме дана обставина є потужною рушійною силою глибокої цифрової трансформації транскордонних торговельних потоків останніх десятиліть, що виявляється, зокрема, у динамічному нарощуванні масштабів та диверсифікації товарної і суб'єктної структури електронної торгівлі; значному зниженні рівня трансакційних витрат при реалізації електронних торговельних операцій; значному розширенні можливостей економічних суб'єктів щодо їх масштабування та ін. Достатньо сказати, що менш ніж за десятиліття (з 2014 р. до 2021 р.) глобальний вартісний обсяг лише роздрібних продажів електронної торгівлі збільшився з 1,3 до майже 5 млрд дол. США з перспективним трендом зростання до 7,4 млрд до 2025 р.

Одночасно на кінець періоду очікується й майже десятиразове збільшення онлайн-трафіку, порівняно з поточним рівнем [9, с. 454], що суттєво розширить сегмент глобальної електронної торгівлі та інтегрує у дану індустрію величезну армію міжнародних операторів. Таким чином, динамічна розбудова в останні десятиліття технологічно- й наукомістких секторів глобальної економіки визначає пріоритетні напрями сучасного транскордонного обміну високими технологіями із залученням у сферу їх міжнародної торгівлі не тільки об'єктів промислової

власності, що охороняються патентами, але й об'єктів авторського права, результатів досліджень і розробок, технічної документації та ноу-хау. Усі ми є на сьогодні є й свідками значного ускладнення форм і методів міжнародної торгівлі високими технологіями, котрі стали невід'ємним компонентом практично усіх видів транскордонних комерційних операцій у формі супутніх ліцензій. При цьому усі наявні конкурентні переваги транскордонного руху високих технологій на сьогодні активно експлуатуються багатонаціональними підприємствами на організаційно-економічному майданчику міжнародного внутрішньо-корпоративного ліцензійного обміну.

Про сучасну структурну динаміку транскордонного руху високих технологій можна судити за цілою низкою кількісних і якісних індикаторів. Насамперед слід відзначити показник їх світового експорту, річний вартісний обсяг якого тільки у період 2011–2019 рр. зріс з 2,15 до майже 3 трлн дол. США; а частка у глобальному експорті промислової продукції коливалась за вказаний період від мінімальних 19% (у 2011–2014 рр.) до максимальних 23% у 2017 р. Сукупні ж щорічні витрати на глобальному технологічному ринку зросли з 2,9 трлн дол. США у 2014 р. до майже 3,4 трлн у 2019 р.

Наголосимо, що згідно бази даних Global Insight World Industry Service Database, що узагальнює у тому числі країнові показники функціонування високотехнологічних ринків за 70 державами світу, світовий ринок високотехнологічної продукції вже з початку 1980-х років демонструє усталено високі показники щорічного приросту капіталізації. Основні причини цього криються у тотальній переорієнтації держав-лідерів й окремих країн, що розвиваються, на виробництво високотехнологічної продукції, формуванні у даному секторі масштабних фондів виробничого нагромадження глобального капіталу, дедалі більшому перерозподілі на його користь інвестиційного капіталу і робочої сили тощо. Звернімося до цифр: упродовж 2002–2019 рр. щорічний обсяг виробництва глобальної знаннево- й технологічно інтенсивної промисловості (англ. – Knowledge- and Technology-Intensive Industry – KTI) збільшився майже утричі – з 3,4 до 9,2 трлн дол. США. При цьому на кінець періоду 2,8 трлн дол. було вироблено сервісним сектором КТІ (ІТ-послуги, науково-дослідні послуги та виробництво програмного забезпечення); а 6,4 трлн – такими секторами обробної промисловості КТІ як літакобудування, електричне та інше обладнання, наукові інструменти тощо.

Загалом же, сукупний вартісний обсяг глобальної технологічної ренти оцінюється на сьогодні на рівні 2,2 – 3,1 трлн дол. США [10, с. 56] з розподілом її лівової частки між Сполученими Штатами Америки, Японією, Китаєм та країнами ЄС – 27. Ці держави, як ми знаємо, не тільки

здобули у післявоєнний період недосяжні для інших країн лідерські конкурентні позиції на високотехнологічному сегменті глобального ринку, але й детермінують провідні векторні мегатренди науково-технічного й інноваційного розвитку людства на найближчі десятиліття. Здійснені експертами *Trade Data Monitor* розрахунки засвідчують випереджальну (порівняно із загальною світовою торгівлею) динаміку міжнародних торговельних операцій з високотехнологічними товарами у період пандемії COVID-19. Вона обумовлена масовим переходом глобальних споживачів у дистанційний режим роботи, що спричинило «сплеск» міжнародної торгівлі такими товарними групами як комунікаційна апаратура, електронно-обчислювальна техніка, обладнання для оброблення і зберігання даних. Наприклад, вартісний обсяг імпортих поставок планшетів і портативних комп'ютерів до Сполучених Штатів Америки тільки за 11 місяців 2020 р. збільшився майже на 21%, досягнувши відмітки у 45,2 млрд дол. США; а імпорт напівпровідникових засобів зберігання даних для хмарних обчислень – на 38,4% (12,3 млрд дол. відповідно). І це на тлі 9,2%-ного зменшення загального обсягу глобальної товарної торгівлі у 2020 р. відносно 2019 р. (до 17,1 трлн дол. США порівняно з 18,9 трлн у 2019 р.) в силу падіння споживчого попиту у транспортному і будівельному секторах.

Висновки. Неухильне нарощування масштабів та висока структурна динаміка сучасного міждержавного обміну високими технологіями детермінують такі його ключові характеристики як універсальність, технологічна конвергентність, продуктово-видова диференціація, інституційно-регуляторна диверсифікованість та органічний зв'язок зі структурними трансформаціями усіх секторів глобального виробничого комплексу. Попри безумовне конкурентне лідерство розвинутих країн світу на високотехнологічному сегменті глобального ринку в останні десятиліття в лідери глобального інноваційного прогресу активно виривається ціла низка нових індустріальних країн та держав з новостворюваними ринками. Зазначені країни не тільки досягнули високого рівня розвитку високотехнологічної сфери та посіли гідні місця на глобальній інноваційній карті, але вже реально претендують нині на перерозподіл high-tech сегменту світового ринку та вступають у запеклу конкурентну боротьбу з глобальними лідерами. Запорукою досягнутих ними успіхів стали масштабна державна підтримка фундаментальних і прикладних ДіР, ефективна технологічна класифікація національних економік, їх глибока інтеграція у глобальний інноваційний простір, а також розбудова глибоких коопераційних зв'язків з провідними західними корпораціями та системна модернізація національних систем університетської освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Where is the Wealth of Nations? Measuring Capital for the 21st Century. The World Bank. Washington D.C., 2006.
2. World Intellectual Property Report 2017. Intangible Capital in Global Value Chains. WIPO. Geneva, 2017.
3. Global flows in a digital age. McKinsey & Company. April 2014.
4. Стратегії конкурентного розвитку у глобальній економіці : монографія / [А. М. Поручник, Я. М. Столярчук, А. М. Колот та ін.] ; за заг. ред. А. М. Поручника та Я. М. Столярчук. Київ : КНЕУ, 2016.
5. Спартак А. Н. Интеллектуализация международной торговли. *Российский внешнеэкономический вестник*. 2018. № 4. С. 7–24.
6. Міжнародна економіка : підручник / Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук. Київ : КНЕУ, 2014.
7. ISIC rev. 3. Technology Intensity Definition. Classification of manufacturing Industries into Categories Based on R&D Intensities. OECD, 2011.
8. Варнавский В. Г. Роль США в мировой промышленности и торговле как глобальная проблема. *Контуры глобальных трансформаций: политика, экономика, право*. 2018. Т. 11. № 2. С. 100–112.
9. Соболева Т. А. Влияние процессов глобализации на сферу интеллектуальной собственности. URL: <http://eprints.tsu.ge/1451/1/The%20impact%20of%20globalization%20on%20the%20intellectual%20property%20sphere.pdf>
10. Сафиуллин А. Р. Интеллектуализация современной экономики: опыт стран Организации экономического сотрудничества и развития. *Экономический анализ: теория и практика*. 2012. № 5 (260). С. 56–60.

REFERENCES:

1. Where is the Wealth of Nations? Measuring Capital for the 21st Century (2006) The World Bank. Washington D.C.
2. World Intellectual Property Report 2017 (2017) Intangible Capital in Global Value Chains. WIPO. Geneva.
3. Global flows in a digital age (2014) McKinsey & Company. April.
4. Poruchnyk A. M., Stolyarchuk Y. M., Kolot A. M. (2016) Strateghiji konkurentnogho rozvytku u globalnij ekonomici: monohrafija [Strategies of competitive development in the global economy: monograph]. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)
5. Spartak A.N. (2018) Yntellektualyzacyja mezhdunarodnoj torghovly [Intellectualization of international trade]. *Russian Foreign Economic Journal*, no. 4, pp. 7–24.
6. Lukyanenko D., Poruchnyk A., Stolyarchuk Y. (2014) Mizhnarodna ekonomika: pidruchnyk [International economy: textbook]. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)
7. ISIC rev. 3. Technology Intensity Definition. Classification of manufacturing Industries into Categories Based on R&D Intensities. OECD, 2011.
8. Varnavsky V. G. (2018) Rolj SShA v myrovoj promyshlennosti y torghovle kak globaljnaja problema [The role of the United States in the world industry and trade as a global problem]. *Contours of global transformations: politics, economics, law*, vol. 11, no. 2, pp. 100–112.
9. Soboleva T. A. Vlyjanye processov ghllobalyzacyy na sferu yntellektualnoj sobstvennosti [Influence of globalization processes on the sphere of intellectual property]. Available at: <http://eprints.tsu.ge/1451/1/The%20impact%20of%20globalization%20on%20the%20intellectual%20property%20sphere.pdf>
10. Safiullin A. R. (2012) Yntellektualyzacyja sovremennoj ekonomyy: opyt stran Orghanyzacyy ekonomy-cheskogho sotrudnychestva y razvytyja [Intellectualization of modern economy: opyt stran Organization of economic cooperation and development [Intellectualization of modern economy: Organization of economic cooperation and development]]. *Economic analysis: theory and practice*, no. 5 (260), pp. 56–60.